

### ***Список використаних джерел***

1. Сергєєва Д.Б., Негласне співробітництво в кримінальному процесі /вісник кримінального судочинства, № 4/2016, С. 47–54.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10. – Ст. 474.

***Павлик Микола Петрович,***  
здобувач кафедри криміналістики  
та судової медицини Національної  
академії внутрішніх справ

### **КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ, ЯКА ВЧИНЯЄ ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЗА КОРДОНОМ**

Наразі Україна переживає економічну нестабільність, що супроводжується недостатньою кількістю вільних робочих місць, затриманням заробітної плати, низькою оплатою достатньо важкої праці. На цьому фоні українці все частіше звертають увагу на більш привабливі умови праці за кордоном, що спонукає активну частину населення мігрувати в пошуках кращого життя та високооплачуваної роботи.

Водночас, попит завжди зумовлює низку пропозицій, у тому числі з боку недобросовісних осіб, які діють всупереч закону.

Як свідчить практика, злочинні дії здебільшого вчиняються особами, котрі виступають у ролі роботодавців, співробітників компанії з працевлаштування (як справжніх, так і підставних). В основному ці особи створюють фіктивну посередницьку фірму з надання послуг щодо працевлаштування на роботу за кордоном без мети надання таких послуг, з подальшим зникненням. Часто має місце введення в оману стосовно умов праці осіб, які користуються послугами посередницької фірми з працевлаштування за кордоном (за умов легального працевлаштування). У зв'язку із попитом Інтернету, ряд злочинців створюють фіктивні сайти агенцій щодо працевлаштування за кордоном з метою отримання «обов'язкового попереднього внеску» на вказані реквізити банківської картки за бронювання вакансії тощо.

До другої групи можна віднести осіб, які сприяють вчиненню злочину, у тому числі діяльність яких пов'язана із супроводженням дій, необхідних для переправлення за кордон з

метою працевлаштування (представники консульських установ, страхових компаній, державної міграційної служби, туристичних підприємств, службові особи Державної прикордонної служби України та ін.). Ці особи сприяють видачі документів, необхідних для перетинання державного кордону України та працевлаштування в іншій країні.

У структурі міграційних процесів більшість вчених виділяє таку схему нелегальної міграції з метою працевлаштування: залучення особи-посередника, що займається нелегальним переправленням за кордон; надійне укриття в пунктах пропуску; перетин кордону із супроводом; незаконний в'їзд або перебування; влаштування на роботу в країні призначення [1, с. 106].

Іноді протиправні дії можуть бути й з боку осіб, які мають намір працевлаштуватися за кордоном (підrobляють або викрадають документи, незаконно перетинають державний кордон тощо).

Як свідчить практика, сфера працевлаштування за кордоном все частіше привертає увагу організованих злочинних угруповань, що підвищує суспільну небезпеку протиправних дій у вказаному сегменті. У більшості випадків мова йдеться про вчинення декількох епізодів.

Діяльність таких угруповань пов'язана із укладанням «псевдо угод» із особами, які мають намір отримати роботу за кордоном, з подальшим відбиранням документів та вивозом за кордон з метою трудової чи сексуальної експлуатації, жебракування та використання у злочинних схемах. Нерідкими є випадки працевлаштування моряків на торгові судна міжнародного сполучення або водіїв далекобійників для *міжнародних* перевезень із залученням до контрабанди, використання «потенційних» робітників для нелегального переправлення через державний кордон матеріальних, історичних, культурних та інших цінностей, заборонених обігом предметів, речовин тощо.

Той факт, що нелегальна міграція, як незаконне переміщення через державний кордон осіб відбувається під контролем організованих злочинних угруповань з корумпованими зв'язками в органах влади, підтвердила й Н.В. Бондаренко [2, с. 37]. Під їх контролем здійснюється й нелегальне влаштування на роботу в країні призначення [1, с. 106].

Щодо соціально-демографічної характеристики, слід сказати, що 90 % осіб, які вчиняють злочини у сфері працевлаштування за кордоном, є мешканцями великих міст.

Більшість з них є громадянами України. Водночас, специфіка злочинів даного напрямку полягає в тому, що вчиненню протиправних дій можуть сприяти іноземні громадяни, особливо у випадках торгівлі людьми під приводом працевлаштування, або, якщо під прикриттям працевлаштування здійснюється контрабанда заборонених обігом предметів.

Освітній та інтелектуальний рівень осіб, які вчиняють злочини у сфері працевлаштування за кордоном, достатньо високий, особливо при вчиненні обманних дій щодо потенційних заробітчани. 75 % осіб мають вищу освіту, здебільшого юридичну або економічну.

Щодо вікових характеристик – злочини у сфері працевлаштування за кордоном в основному вчиняються особами віком від 20 до 50 років. Натомість, серед злочинців зустрічаються й особи більш зрілого віку. Переважно злочини даної категорії вчиняють чоловіки. Разом з тим, шахрайства, пов'язані із працевлаштуванням за кордоном, вчиняє велика кількість жінок (приблизно 45 %).

Закономірності у позиціях щодо сімейного стану ми не виявили. Можна сказати, що відсоток сімейних і не сімейних осіб приблизно однаковий. Але, на нашу думку, ніяким чином ця характеристика не впливає на рівень злочинності.

Говорячи про судимість, слід сказати, що кількість раніше судимих осіб складає приблизно 23 %, тоді як за злочини, пов'язані із працевлаштуванням за кордоном, засуджені раніше були лише 2 %.

Оцінюючи морально-психологічні ознаки злочинця, що вчиняє злочини, пов'язані із працевлаштуванням за кордоном, можна сказати, що у ряді випадків такі особи цинічно переступають норми моралі, не мають співчуття, мають психологічну стійкість, самооцінку та самоконтроль. Заради досягнення мети такі особи не поступляться ні перед чим. Особливу жорстокість до жертви злочинці проявляють у випадку використання механізму працевлаштування задля подальшої експлуатації людей, які не підозрюють справжніх намірів злочинців і вірять в працевлаштування та краще життя за кордоном.

Отже, соціально-демографічні і морально-психологічні характеристики залежать від того, який саме злочин, пов'язаний із працевлаштуванням за кордоном, особа вчиняє. Злочини із високим рівнем суспільної небезпеки вчиняють особи із

жорстким характером, стійкою антисоціальною позицією, для яких вчинення насильства стає за правило. Натомість, шахрайства, вчинювані у сфері працевлаштування за кордоном, вчиняють особи, які характеризуються високим рівнем інтелектуального розвитку. Вони винахідливі та кмітливі і легко входять у контакт з потерпілими, викликають в них довіру.

### ***Список використаних джерел***

1. Міжнародно-правові проблеми протидії нелегальній міграції та торгівлі жінками / за ред. Ю. Римаренко, Ю. Шемшученко, Я. Кондратьєва. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. 234 с.

2. Бондаренко Н.В. Кримінологічна характеристика та запобігання нелегальній міграції в Україні: дис... канд. юрид. наук.: 12.00.08. Межрегіональна академія управління персоналом. Київ. 2018 217 с.

***Пархоменко Юрій Олександрович,***  
здобувач Харківського національного  
університету внутрішніх справ

### **ОСОБА, ЯКА ЗДІЙСНЮЄ ЛЕГАЛІЗАЦІЮ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ**

Статтею 209 Кримінального кодексу України визначено, що суб'єктом злочину є фізична осудна особа, яка досягла шістнадцятирічного віку і яка не позбавлена цивільної дієздатності судом [1]. В контексті легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом на фондовому ринку в Україні (далі – легалізація (відмивання) доходів на фондовому ринку), з першого погляду, є нелогічною позиція законодавця щодо встановлення віку кримінальної відповідальності за загальними правилами. Оскільки для вчинення об'єктивної сторони легалізації потрібен не тільки значний соціальний та життєвий досвід, а й певні спеціальні знання, які обумовлюють об'єктивну можливість вчинити фінансову операцію або угоду на фондовому ринку в Україні, або ж використати його інструменти для таких дій.

У даному контексті, на наш погляд, вірним є бачення науковців, якими пропонується розглядати суб'єкт легалізації (відмивання) доходів не будь-яку осудну фізичну особу, а лише таку, яка характеризується певними ознаками. До